

“El Joan sempre mira endavant, és el maqui que encara lluita”

Acaba de publicar un llibre en què reconstrueix la història de l'últim maqui català viu, Joan Busquets Verges

La font principal han estat les entrevistes amb el biografiat, però també el consell de guerra en què se'l va condemnar a mort

Què ho fa, que vides tan apassionants com la d'en Joan Busquets siguin tan desconegudes? Ell s'acostuma a presentar com un personatge secundari comparat amb altres maquis com ara en Marcel·lí Massana i en Ramon Vila, Caracremada, però en aquest cas ell és el protagonista i els altres apareixen més col·lateralment. En tot cas, com diu ell mateix, sense un Joan Busquets o sense tants altres companys no s'hauria pogut construir el mite de determinats maquis. En Joan és conegut en els cercles de l'anarquisme, però són molt minoritaris. Ell escriu articles per la Confederació General del Treball i fins i tot té unes memòries publicades, que són molt interessants. El que passa és que ni ha tocat poder, ni les seves idees són moda. És un home del segle XX, d'abans del 1945, pel que fa a les idees; i tampoc no és ni una diva ni un futbolista multimilionari. També crec que de vegades els periodistes estem massa obsessionats a entrevistar gent que ja té molta trajectòria pública; que tenen el seu interès, però en qui és difícil trobar certa originalitat. Però les entrevistes més interessants són a persones que no han automatitzat les seves respostes. Aquest exercici de recuperar històries desconegudes és una feina que podem fer els periodistes també, no només els historiadors. Diu el Gay Talese que Nova York és una ciutat de coses inadvertides. Això ho podem aplicar a qualsevol poble o ciutat del món. En el segon capítol explica que la idea inicial era entrevistar-lo un mes sencer un mínim de tres hores cada dia. Com ha anat finalment? El que és cert és que el que pesa més és el seu testimoni oral. Però abans m'he submergit en les biografies i les històries dels maquis per contrastar el que deia en Joan amb el que explicaven d'altres personatges. També m'ha anat molt bé, pel cas del consell de guerra, consultar la seva causa al Tribunal Territorial Tercer de Barcelona. Ell l'havia vist, la seva causa? Sincerament, no. De fet, se sorprèn de com es redacten alguns fets. Per exemple, d'un moment que salta en un cotxe. Ell i el seu grup baixen cap al Vallès a fer-hi una acció i se sorprèn del protagonisme que li donen en aquella acció. També hi ha documents penitenciaris en què es reflecteix la seva conducta a la presó o el moment en què intenta escapar-se. Sí que he intentat faltar-me en tota aquesta documentació, perquè més enllà del Joan és difícil trobar testimonis orals de l'època. També el feia dibuixar molt. Per exemple, com era la disposició de la seva cel·la a la Model o com havia anat un tiroteig amb la Guàrdia Civil. Ell se sorprenia i em deia que no dibuixa bé, però a mi m'ha anat bé tenir aquesta perspectiva visual per reconstruir escenes. La primera pregunta que li formula, al protagonista, té tela. Per què es va fer anarquista i guerriller? En el fons ja devia fer una estona que parlàvem, però és una pregunta que a mi m'agrada perquè força la construcció d'un relat. És una pregunta que, si ens la fem a nosaltres mateixos en altres àmbits, també ens força a furgar en el passat. Segurament, a en Joan el va influir la sensibilitat llibertària que tenia a casa, amb el seu pare. És algú que té un caràcter fort, que és valent, que sempre mira cap endavant; i crec que això explica el personatge, perquè és el maqui que encara lluita. I des de petit també hi ha injustícies que el revoltien, tant en la quotidianitat com en relació amb el règim. En el llibre hi ha algunes escenes colpidores, com ara quan espera que es compleixi la sentència de mort... Per mi era molt difícil de narrar, perquè al final la literatura juga amb l'empatia; i és molt difícil quan una cosa s'allunya tant de la teva vivència. El que vaig fer va ser preguntar i repreguntar moltíssim i intentar que qualsevol sensació que jo descrivís ell l'hagués viscut; no fer un monòleg lliure, sinó centrar-me molt en les poques sensacions que ell em deia i que de vegades eren difícils de concretar. Hi ha un moment en què li pregunto si quan estava condemnat a

mort tenia moments de distensió; i la seva resposta és molt contundent. Però crec que serveix per transmetre la dificultat de posar-te en la pell d'algú que ha passat coses que la meva generació no ha passat. De fet, el llibre també és el contacte entre dues generacions molt diferents, no? Sí, exactament. El Joan explica que va heretar un règim que és el franquisme, i tu d'alguna manera n'has heretat coses que encara són molt vives d'aquest règim. I trobo interessant que es produeixin aquestes trobades de gent de generacions tan diferents. A vegades ell ens consolava a mi i al fotògraf pels nostres problemes i ens deia: "Sou joves, mireu cap endavant..." Era el xoc entre una persona que les ha passat magres però que s'ha fet fort en aquestes circumstàncies i una generació que segurament ho hem tingut tot molt més fàcil i que tenim altres dificultats. Suposo que en Joan ha llegit el llibre. Què li ha semblat? El Joan m'ha deixat fer el que em donés la gana. És un dels seus lemes. Hi ha diferents moments, sobretot a l'últim capítol, que és una conversa entre ell i jo, en què es veu que no pensem el mateix. Ell se sent un anarquista, i jo tinc clar que soc un independentista català. Però l'intercanvi ha estat positiu, perquè en cap moment m'he sentit collat perquè l'hagués de deixar més guapo del que és. Crec que està content amb el llibre, sobretot perquè així les idees que ell defensa, sobretot amb relació a la memòria dels maquis, tindran més recorregut. Aquest agraïment, sí que me l'ha manifestat.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 27-12-2025, Pàgina 4

-El Punt Avui. Nacional 27-12-2025, Pàgina 4

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2607735-el-joan-sembla-mira-endavant-es-el-maqui-que-encara-lluita.html>